

Rekenen voor je diploma

Zorgen over *invoering rekenonderwijs*

Kunnen uw leerlingen niet goed genoeg rekenen? Dan komen ze niet in aanmerking voor een diploma. Dit schooljaar is dit de realiteit voor een deel van de vmbo- en mbo-leerlingen.

De verplichte rekentoets telt vanaf dit schooljaar mee voor de diplomering voor leerlingen van vmbo-kb, vmbo-gl/tl en mbo-4. Op de foto: Mbo 4-leerlingen van Terra maken de rekentoets

In 2020 kunnen alle leerlingen rekenen op het niveau dat ze nodig hebben voor een vervolgopleiding of werk, dat is de ambitie van de overheid. Daarom is sinds het schooljaar 2014-2015 een verplichte rekentoets ingevoerd in het voortgezet onderwijs. En vanaf dit schooljaar (2015-2016) tellen de resultaten van deze toets ook mee voor de diplomering voor leerlingen van onder meer vmbo-kb, vmbo-gl/tl en mbo-4. Deze leerlingen moeten minimaal een 5 halen, anders zakken ze voor het diploma. Voor mbo 3 en 2 volgt invoering van deze diplomeringseis later.

Maar de invoering van het rekenonderwijs loopt nog niet vlekkeloos. Er is veel kritiek: de rekentoetsen zijn te talig en het rekenonderwijs in het mbo zou nog niet op orde zijn. Jongerenorganisatie JOB constateert na eigen onderzoek dat docenten in het mbo zelf moeite hebben met rekenen. Ze kunnen daardoor hun leerlingen niet goed genoeg helpen op weg naar de verplichte rekentoetsen, aldus JOB. Reden om te informeren bij groene mbo-scholen. Hoe bereiden deze scholen zich voor? Hoe zit het met het rekenniveau van de mbo-leerlingen op aoc's? Waar lopen scholen tegen aan?

Differentiëren

Alle scholen zeggen het rekenonderwijs een paar jaar geleden te hebben ingevoerd. Meestal krijgen de leerlingen in de eerste twee jaren twee, soms drie uur rekenonderwijs van gespecialiseerde rekendocenten. Er is geschikt lesmateriaal. Scholen gebruiken de methodes Startrekenen (Deviant) of Rekenblokken (Malmberg).

Daarnaast gebruiken ze veel zelfgemaakte opdrachten, of opdrachten van de methode Rekengroen. Tot zover lijkt het goed georganiseerd. Maar de uitvoering is lastiger, zo blijkt uit een belronde.

Een van de problemen waar docenten tegen aanlopen is het grote niveauverschil binnen een groep. John Bakker, rekendocent bij Wellantcollege in Dordrecht ziet binnen een groep soms leerlingen die al op het niveau 3F zitten (zie kader), terwijl anderen nog onder niveau 1F zitten. “Heel lastig”, zegt Bakker. “We hebben wel geprobeerd clustergroepen op niveau te maken, maar dat is praktisch niet uitvoerbaar. Daarvoor is de school te klein.” Differentiëren is nodig, maar hoe doe je dat? “Docenten vinden dat lastig,” zegt Karin Elferink, beleidsmedewerker bij Helicon Opleidingen. Een bijkomend probleem is, aldus Bakker, dat leerlingen het rekenonderwijs niet altijd serieus nemen. “Ze komen binnen en doen soms niks.” Hij hoopt dat die houding verandert wanneer het resultaat van de rekentoets echt meetelt. “Het besef dat rekenen er toe doet, is nog niet bij iedereen doorgedrongen, maar het wordt wel beter.”

Vangnet

Het niveau van de instroom verbetert geleidelijk, zo zeggen diverse docenten. Bij Helicon Opleidingen is er – aldus Elferink – een stijgende lijn in het slagingspercentage. “Uit jaarlijkse analyses blijkt dat we voor mbo-3 en mbo-4 boven het landelijk gemiddelde scoren. Maar er is altijd nog een deel

Doorstroom: wat heb je nodig voor welk diploma en welke vervolgopleiding? (Bron: Rijksoverheid)

TIPS VAN VERSCHILLENDE DOCENTEN

- Begin elke les met drie examenopdrachten. Zo krijgen leerlingen een beeld van wat er van hen verwacht wordt en raken ze vertrouwd met het eindniveau.
- Vul de lessen zo praktisch mogelijk en exemplarisch in. Gebruik voorbeelden uit de praktijk. Laat ze een big-bag vullen met lege literpakken. Zo ervaren ze hoeveel liter er in een kuub zit.
- Maak het rekenonderwijs leuk: gebruik puzzeltjes of filmpjes met kijkopdrachten. Je moet leerlingen zo vaak mogelijk laten rekenen.
- Zorg dat je leerlingen bewust maakt van hun eigen verantwoordelijkheid. Het is in hun eigen belang dat ze kunnen rekenen.
- Leerlingen zijn heel slecht in hoofdrekenen. Besteed daarom elke les aandacht aan hoofdrekenen.
- Zorg dat rekendocenten gecoacht worden en faciliteer ze. Zorg dat ze regelmatig om de tafel zitten om ervaringen uit te wisselen. Wat werkt? Hoe kun je betekenisvol zijn?
- Werk samen in parallelklassen en bespreek samen de voortgang. Zo kun je in een vorm van collegiale coaching van elkaar leren.

Het besef groeit bij leerlingen dat rekenen er toe doet

van de leerlingen dat het niet haalt.” Ze noemt een percentage van 14 à 15 procent van de mbo 4-leerlingen dat de rekentoets niet haalt met de huidige regeling. Ook bij andere scholen zie je dat een te groot deel de rekentoets niet haalt. “Ik heb het percentage niet paraat,” zegt wiskundedocent Reinout Leurink in Almere, “maar het is meer dan die 15 procent die Elferink noemt.” En teamleider Sietse Planting bij Nordwin College constateert dat het slagingspercentage bij de rekentoets lager is dan bij Nederlands. “Het valt nog tegen.”

Het resultaat van de rekentoets zal over een paar jaar voor iedereen meetellen bij diplomering. Ook leerlingen van mbo-3 en mbo-2 moeten vanaf schooljaar 2016-2017 minimaal een vijf halen voor de rekentoets (niveau 2F). Leurink maakt zich met name zorgen over die mbo 2-leerlingen voor wie dat lastig zal worden. “Zij krijgen twee jaar rekenen, mbo-3 leerlingen drie jaar, terwijl ze hetzelfde niveau moeten halen”. Wat het bovendien lastig maakt, zeggen anderen, is dat er nog onduidelijkheid is, bijvoorbeeld over de hoogte van de niveaus.

Leerlingen vmbo-BB, de entreeopleiding mbo en mbo 2, die zwak zijn in rekenen, mogen ook een toets op niveau 2A doen in plaats van 2F. Maar docenten zijn nog zoekend wat dat niveau inhoudt. Voor leerlingen met ERWD (ernstige reken-wiskundeproblemen en dyscalculie) komt er een aangepaste toets. En de minister heeft daarnaast aangekondigd dat er een vangnet komt, wanneer er in een jaar in een bepaalde schoolsoort of leerweg meer dan 5 procent extra gezakte studenten zitten. Zo zou de cesuur aangepast kunnen worden. Maar hoe dit gaat werken is nog niet duidelijk. “Wat kun je gezakte leerlingen bieden? Hoe vang je die op?” zo vraagt Elferink zich af. “Kun je een aanvullend scholingstraject verzorgen?”

Blaren

Een van de oorzaken is mogelijk de kwaliteit van de toetsing. Die is veel te talig, zo constateerde ook hoogleraar Jan van de Craats. Dat wordt beaamd door docenten: Leurink zegt het vreemd te vinden dat leerlingen een rekenmachine mogen gebruiken wanneer ze na veel leeswerk eindelijk het vermoeden hebben welk sommetje ze moeten uitrekenen. John Bakker, die zelf dyslectisch zegt te zijn, zegt opgaven soms niet te begrijpen. “Maar het wordt wel beter.”

Het verzorgen van rekenonderwijs is een vak, vinden alle rekendocenten. In die zin begrijpen ze de kritiek van JOB wel. Rekenonderwijs is niet iets om er zo maar bij te doen. Veel van de docenten, hebben een speciale scholing gevolgd met aandacht voor rekendidactiek. Docenten leren er bijvoorbeeld hoe je aan begripsvorming werkt. Hoe begeleid je leerlingen? Hoe analyseer je rekenvaardigheid? Hoe leer je begrip over getallen, verbanden of verhoudingen aan? Welke methodieken zijn er? En welke strategieën kun je toepassen? Hoe help je? Groenhorst in Almere heeft enkele docenten aangesteld met een pabo-achtergrond. Een docente is afkomstig uit het basisonderwijs. “Een hele goede rekendocent”, aldus Leurink. “Ze laat bijvoorbeeld met materialen zien wat een kubieke decimeter is. Ze werkt zo aan begripsvorming.”

Ondanks alle onduidelijkheden en zorgen, zijn veel docenten blij met de aandacht voor rekenonderwijs. Er is een te groot aantal leerlingen dat niet kan rekenen, terwijl ze het wel nodig hebben, zegt Bakker. Gerard Meekers, rekendocent bij AOC Oost zegt ervan te schrikken hoe slecht leerlingen kunnen hoofdrekenen. Dat er wat gebeurt is goed, maar eigenlijk zou je moeten beginnen in het basisonderwijs, zo zeggen verschillende docenten. Maar Bakker ziet ook wel dat dat niet makkelijk is. “Basisscholen hebben zo’n druk programma. Dat betekent dat wij de blaren krijgen die daar gekweekt worden.” ■

Kijk voor meer informatie en links bij dit artikel op groenonderwijs.nl > vakblad editie 7

REFERENTIE NIVEAUS TAAL EN REKENEN

niveau 1F	einde basisschool
niveau 2F	einde vmbo, mbo 2 en mbo 3
niveau 3F	einde havo en mbo 4
niveau 4F	einde vwo